

VIA TRAIANA - 3

Romeinse weg door de Roerstreek

Tom Buitendorp, *De gouden eeuw van de Romeinen in de Lage Landen*

Reacties op deze publicatie door Henri Walboomers

Venlo, 25 juli 2021

[pagina 24 Meerssenerweg](#)

Oude landwegen ten oosten van de Maas werden, zeker door de eerste Romeinen, gebruikt voor hun routes door het gebied tussen Maas en Rijn. Zo is de belangrijkste oude landweg tussen Maas en Rijn, de verbinding van Wijck in Maastricht met de doorwaadbare overgang van de Maas via het oostelijk hoogterras (Prinsendijk) en via Venlo naar de Fürstenberg (bij het latere Romeinse Xanten) tegenover de monding van de Lippe in de Rijn. Deze oude landweg werd al door Caesar in 55 v.Chr. gebruikt in zijn veldtocht naar het noorden. Zie ook afbeelding van Romeinen van de route. Later in de Romeinse tijd werd deze oude landweg door de Romeinen getransformeerd naar een weg naar Romeins model. Nu nog duidelijk zichtbaar op diverse plaatsen in het landschap en gedeeltelijk nog in gebruik, zoals de Prinsendijk in Reuver. Zie mijn boek pagina 72 afbeelding 3.12, maar ook staat deze weg als Romeinse weg uitgebreid beschreven in het bekende boek *Romeinse wegen in Nederland*. De Meerssenerweg bij Maastricht was een deel van deze oude landweg en de later getransformeerde Romeinse weg van Maastricht Wijck naar Xanten, de hoofdverbinding in het gebied tussen de Maas en de Rijn naast de later wel alleen door de Romeinen aangelegde Via Belgica. Deze loopt van Maastricht tot Rothem over de oude landweg en vervolgt dan het Geuldal via Heerlen naar uiteindelijk Keulen. Het traject van het eerste gedeelte van de Romeinse weg was dan ook: Maasoversteek in Wijck Maastricht – Meerssenerweg – (Amby) – Rothem.

[pagina 27 oudste Romeinse weg.](#)

Ik wil er geen wedstrijd van maken, maar de Romeinse weg van Wijck Maastricht via Venlo naar Xanten is denk ik ouder. Deze werd in de voorbereidingen op de invasie van Germanië al gebruikt en naar Romeins model aangepast.

[pagina 27 Al eerder waren.](#)

Ja, weer een voorbeeld van de terugkeerstrategie van de Romeinen naar locaties die hen goed bevallen waren in het verleden. Zie ook mijn boek blz 213 de oversteek van Drusus en 214 het legerkamp Vetera.

[pagina 41 Kops Plateau](#)

Het Kops Plateau was een locatie die in 55 v.Chr. door de Romeinen ontdekt werd tijdens de veldtocht tegen de Usipeten en Tencteren. Zie mijn boek 186. Het werd de Romeinse ontdekking van Nijmegen, tijdens de beschrijving door Von Cohausen van de vernietiging van de Usipeten en Tencteren in de Nederrijnse Heuvelrug met de vele stuwwallen. In de achtervolging van de vluchtende Usipeten en Tencteren kwam de cavalerie en wellicht later Caesar uit op het Kops Plateau. Daar stroomde toen onder aan de voet, over de huidige weg 325, de Waal zo blijkt uit recent onderzoek uit Nijmegen. Snel zagen de Romeinen de strategische waarde van deze locatie

VIA TRAIANA - 3

in en ze kwamen er later terug en vestigden juist hier rond 19 v.Chr. een van de eerste legerkampen, naast dat van Xanten Vetera. Weer een voorbeeld van de terugkom-strategie van de Romeinen. Het is dan ook niet verwonderlijk dat men juist daar een groot complex gebouwd heeft, op een locatie waar naar grote waarschijnlijkheid Caesar in 55 v.Chr. ook een kijkje genomen heeft. De locatie had door de strategische ligging, maar wellicht ook dat ooit Caesar hier geweest was, een grote, mogelijk mythische waarde voor de Romeinen en dat rechtvaardigde de bouw van een groot Romeins complex op die locatie. Letterlijk in de voetsporen van Caesar.

[pagina 56 Omweg en inspectie via Tongeren.](#)

Het is goed denkbaar dat Hadrianus eerst een omweg heeft gemaakt via het eveneens ruim 100 kilometer van Keulen gelegen Tongeren.

Dit was dan waarschijnlijk een inspectietocht door de graanschuur van de Romeinse legioenen aan de Rijn. Vanaf Keulen nam hij de Via Belgica via Julich, Heerlen, Maastricht Wijck met Maasovergang naar Tongeren. Het was niet alleen een zakelijk reis naar Tongeren. Hadrianus was zeker bekend met de warme en geneeskrachtige bronnen van Aken en het grote badencomplex in Heerlen. Een van beiden zal hij zeker bezocht hebben. Een welkome en aangename afwisseling op zijn lange reis van het zuiden naar het noorden. Vanaf Tongeren stak Hadrianus in Maastricht weer de Maas over om de voor de legerkampen aan de Rijn zeer belangrijke weg van Maastricht Wijck via Venlo naar Xanten, met de aftakkingen bij Venlo naar Krefeld (Gelduba) en Neuss (Novaesium). Als Hadrianus een inspectie van het Romeinse achterland wilde uitvoeren, dan is de weg Maastricht – Xanten een van de belangrijkste objecten om te inspecteren gezien het enorme belang van deze weg voor de Romeinse legerkampen aan de Rijn.

[pagina 209](#)

Hetzelfde geldt later bij de reis van Caracalla in 211.

Het is zeer waarschijnlijk dat hij al in 211 steun zocht bij de Rijnlegers en bewust via de Rijn naar Rome reisde. Inscripties uit Keulen en Bonn getuigen van steunbetuigingen. Het is geopperd dat zijn (dus van Caracalla) reizen de basis vormen voor het reisboek dat het "Reisboek van Antonius" heet. ... Later zouden er reizen van anderen en losse routes aan zijn toegevoegd, waardoor de bewaard gebleven set ontstond 15.

Later keerde Caracalla terug naar het noorden waar hij eind 212 of vroeg 213 in de omgeving van Mainz arriveerde om te strijden tegen de Alemannen. Mijlpalen uit de omgeving van Trier en Metz kunnen getuigen van een westelijk uitstapje. Volgens een inscriptie uit Ephese en opmerking van de Romeinse historicus Cassius Dio, bezocht hij een heiligdom van Grannus, een lokale god, door de Romeinen vereenzelvigd met Apollo. Een van de mogelijkheden is Aken (Aqua Granni).

Ook hier geldt het wellness-uitstapje naar Aken of wellicht naar het badencomplex van Heerlen tijdens de inspectietocht van Caracalla.

De route Xanten – Heerlen – Aken uit het reisboek van Antonius is duidelijk een route en geen weg. Met jouw suggestie van de inspectietochten van Hadrianus en Caracalla verklaart het ook de vreemde knik in deze route. Daarmee bedoel ik dat deze route van Xanten tot Teudurum de oude landweg en naar Romeins model getransformeerde weg van Maastricht Wijck naar Xanten

VIA TRAIANA - 3

aan de Rijn volgde en dan heel onnatuurlijk bij Teudurum een knik naar het oosten maakt naar de “wellness-centra” in Heerlen en Aken! Daarmee is duidelijk dat hier sprake is van een route en niet een bij elkaar horende Romeinse weg. Het maakt de knik en het doel van de knik duidelijk. De Romeinse weg Maastricht Wijck – Xanten is een natuurlijk geheel van locaties met duidelijk verbindende en strategisch logistieke doelen. De route Xanten – Aken is geen samenhangende weg, maar een route om vanuit Xanten in het “wellness-centrum” van Aken of Heerlen te komen. Of andersom om vanuit het wellness centrum in Xanten te komen.

Archeologisch is de oude landweg en de daaruit volgende Romeinse weg van het traject van Tudderden, Teudurum naar Maastricht Wijck o.a. met overblijfselen van een tweede overgang over de Roode Beek aangetoond. Zie mijn boek blz. 110 en 111. Momenteel wordt dan ook door historici en archeologen aangenomen, dat de Romeinse hoofdweg van Maastricht Wijck via Teudurum naar Xanten liep en dat de route van Antonini van Xanten naar Heerlen en Aken geen weg maar een route is. Gedeeltelijk over de weg Maastricht – Xanten en vanaf Teudurum naar Heerlen en Aken. Wellicht een stukje over de Via Belgica daar.

[pagina 86 Graanproductiegebied oost –west, moet zijn west – oost.](#)

De grote surplusproductie van graan voor het leger vond plaats in het vruchtbare lössgebied dat zich vanaf Keulen via Maastricht en Tongeren uitstreckte in de richting van Bavay.

De natuurlijke ontwikkeling en het gebruik van dit gebied was van west naar oost, overeenkomstig de komst van de Romeinen. Keulen werd pas later gesticht en het gebied daar tussen Keulen en Maastricht werd later ontwikkeld dan in Noord-Frankrijk en het gebied Tongeren. Door hier te noemen vanaf Keulen via Maastricht schetst de veronderstelling dat het ooit begon in Keulen en daarna naar het westen ging. Hetzelfde geldt trouwens ook voor de Via Belgica. Die ontwikkelde zich ook van west naar oost. Daarom vind ik het historisch en in de tijd gezien beter om de Romeinse ontwikkeling van het graanproductiegebied en de Via Belgica altijd vanuit Noord-Frankrijk te noemen, dus van west naar oost. Dat past ook met de grens van beiden, aan de Rijn. De ontwikkeling was niet vanaf de grens naar het binnenland, maar vanuit het binnenland naar een grens, de Rijn. Dus van Bavay – Tongeren – Maastricht – Heerlen – Keulen. Detailtje, maar toch belangrijk.

[pagina 88 Directe / Indirecte continuïteit sloten](#)

In de Zuid-Hollandse klei constateer jij op sommige plaatsen een directe dan wel indirecte continuïteit in het slotencomplex. Diezelfde directe cq. Indirecte continuïteit zag Von Cohausen (Xanten) en zie ik bij een aantal locaties, Maastricht, Venlo en Nijmegen van de veldtocht van Caesar in 55 v.Chr. door Zuidoost-Nederland en de latere ook archeologische aangetoonde Romeinse aanwezigheid vanaf 19 v. Chr. Een relatie die Von Cohausen duidelijk beschrijft voor het gebied Fürstenberg Xanten en die ik ook zie bij de locaties Maastricht, Venlo en Nijmegen, die hoogstwaarschijnlijk en logisch gezien duidelijk bezocht werden tijdens de veldtocht van Caesar en die alle drie vanaf 19 v. Chr. archeologisch werden bevestigd. Zie verder mijn boek blz 119, 186, 234 en de argumentatie van de Romeinse terugkeer-strategie bij bewezen goede ervaringen eerder.

VIA TRAIANA - 3

[pagina 121 Afwijkende naamval plaatsnaam op Peutingerkaart.](#)

Bijzonder vond ik de toelichting op de namen van Romeinse locaties op de Peutingerkaart en de verklaring van de uitgangen in de naamvallen. Ik begrijp dat jouw stelling is (bron?), dat de namen van de Peutingerkaart direct afgeschreven waren van de mijlpalen en dat die eveneens de afstand vanaf de genoemde plaats aangaven. Daarvoor werd op de mijlpalen net zo goed de zesde naamval gebruikt, zoals de mijlpalen langs de weg van Forum Hadriani illustreren.

Nu zitten wij in Venlo met het fenomeen dat de naam van de Romeinse vicus onbekend is, terwijl op de Peutingerkaart Blariaco staat, wat dan het Romeins Blerick zou moeten zijn, dat nog nergens in Blerick of omgeving archeologisch afdoende is aangetoond. We zoeken al bijna 2 eeuwen Blariaco ten westen van de Maas in of bij Blerick! Romeins Venlo, wel vanaf 19 v.Chr. overduidelijk als vicus uitgebreid archeologisch aangetoond, wordt soms ten onrechte Sablones genoemd. Dat is, en daar zijn de historici het tegenwoordig meestal wel over eens, Romeins Kaldenkerken net over de grens bij Venlo, bij de T-splitsing van de Romeinse weg Maastricht – Xanten naar de doorwaadbare pre-Romeinse oversteek van de Maas bij de loswal in het centrum van Venlo. De afstanden passen ook niet voor Venlo als Sablones.

Blariaco, zo staat het op de Peutingerkaart, wordt meestal aangeduid als Blariacum. Zou dan die o van Blariaco ook gezien moeten worden in een zesde naamval en ook afgeschreven zijn van een nooit meer gevonden mijlpaal, die de afstand vanaf Nijmegen aangaf? Mijn vraag is dan wel waarom de andere genoemde plaatsen van deze route op de Peutingerkaart dan niet op een o eindigen, zoals Ceuclum (Cuijck), Catualium (Heel), Feresne (Dilsen) en Atuaca (Tongeren). Kun jij daar een verklaring voor geven?

Een andere hypothese is de gedachte dat de eeuwenoude doorwaadbare overgang van de Maas in Venlo, vergelijkbaar met die van Maastricht, aanleiding was om als nuttige informatie voor de reiziger opgenomen te worden op de Peutingerkaart. Deze eeuwenoude doorwaadbare overgang lag oostelijk in Romeins Venlo en kwam westelijk niet uit in een Romeinse nederzetting, hooguit bij een mogelijk archeologisch aangetoonde gebouw als halteplaats (masiones). Om toch een naam te hebben voor op de Peutingerkaart nam men de naam van de Romeinse vicus waar men bij het oversteken van de Maas terecht kwam. Zo kwam wellicht de naam Blariaco van Romeins Venlo, dat archeologisch wel compleet is aangetoond als Romeinse vicus, in de oostelijk van de Maas opgenomen route van Nijmegen naar Tongeren op de Peutingerkaart terecht. Een hypothese die ik al eerder links en rechts geventileerd heb, maar dat werd mij zeker in het huidige Blerick niet in dank afgenomen. Daar zweert men nog bij het feit dat Blariacum Romeins Blerick is.

[pagina 122 Mediolanum Pont](#)

Zie mijn boek blz 128. Volgens Duitse historici zou Mediolanum middenveld betekenen. Een vlakte, door sediment ontstaan, tussen het hoge Rijnterrassen van Herungen en de laagvlakten. Sediment van de Niers en in vroeger tijden de Rijn. Jouw verklaring van de naam past evenwel ook bij Mediolanum. Dat de locatie nu Pont heet komt volgens Von Cohausen van een verwijzing naar een oude knuppelweg door de moerassige laagvlakte ten zuiden van Pont. Op deze locatie is geen overgang over de Niers bekend als brug, waar de naam Pont van afgeleid zou zijn. De oude landweg en latere Romeinse weg volgt hier de Niers in noordelijke richting. Een Romeinse brug

VIA TRAIANA - 3

over de Niers ligt iets noordelijker net boven Geldern en is archeologisch wel aangetoond. Deze locatie heeft geen specifieke Romeinse naam en was zeker geen Pont. Zie blz 234 bij de Willickse Mühle.

Tot zover mijn opmerkingen en aanvullingen naar aanleiding van mijn bestudering van de zeer gedetailleerde en voor mij zeer boeiende nieuwe inzichten. Ik wil je bedanken voor de uitvoerige studie die je gemaakt hebt en dat je met ons als zeer geïnteresseerde lezers jouw bevindingen middels dit boek wilt delen.